

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню **магістра**
(бакалавра, магістра)

студента Гришечко Марини Олегівни
(ПІБ)

академічної групи 071М-22-1
(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему: «Організація та методика обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства (на прикладі ПП «Інтер Інструмент»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Усатенко О.В.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Усатенко О.В.		

Дніпро

2023

ЗАТВЕРДЖЕНО:завідувач кафедри
міжнародних відносин
і аудитуПашкевич М.С.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _ » _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню магістра
(бакалавра, магістра)Студенту Гришечко М.О. академічної групи 071М-22-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:«Організація та методика обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства (на прикладі ПП «Інтер Інструмент»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	30.09.2023 р.
2	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЕКСПОРТНИХ ТА ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	31.10.2023 р.
3	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ЕКСПОРТНИХ ТА ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	30.11.2023 р.

Завдання видано

_____

Усатенко О.В.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 01.09.2023 р.Дата подання до екзаменаційної комісії 02.12.2023 р.**Прийнято до виконання**

_____

Гришечко М.О.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 66 с., 12 рис., 17 табл., 1 додаток, 28 джерел.

ЕКСПОРТ, ІМПОРТ, МІЖНАРОДНІ ОПЕРАЦІЇ, ВАЛЮТНИЙ ОБЛІК, ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ВАЛЮТНИЙ РИЗИК, МИТНА ДЕКЛАРАЦІЯ, СПЕЦІАЛЬНІ (ВІЛЬНІ) ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ, ІНКОТЕРМС-2020

Предмет дослідження - питання організації обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження - система обліку і аудиту ПП «Інтер Інструмент».

Мета роботи - обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Результати та їх новизна - удосконалення обліку зовнішньоекономічної діяльності: чітка класифікація товарів, планування запасів, автоматизація обліку, впровадження ефективних систем контролю якості, співпраця з надійними постачальниками, планування та прогнозування валютних ризиків, відстеження законодавства та регулювань, аналіз та оцінка ризиків. Удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності: розширення обсягу аудиту, використання сучасних технологій, розробка більш деталізованих аудиторських програм, постійне навчання та підвищення кваліфікації аудиторського персоналу, впровадження міжнародних стандартів аудиту, аналіз ефективності внутрішнього контролю, постійний моніторинг змін у законодавстві, партнерство з експертами у галузі міжнародної торгівлі.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку ні підприємстві.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	8
1.1. Характеристика діяльності ПП «Інтер Інструмент»	8
1.2 Аналіз діяльності ПП «Інтер Інструмент»	12
1.3 Сутність зовнішньоекономічної діяльності	18
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЕКСПОРТНИХ ТА ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	24
2.1. Облік імпорتنих операцій підприємства	24
2.2 Облік експортних операцій підприємства	32
2.3 Удосконалення обліку імпорتنих та експортних операцій	40
Висновки до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ЕКСПОРТНИХ ТА ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	45
3.1. Мета, завдання та методи аудиту експортних та імпорتنих операцій	45
3.2 Методика аудиту експортних та імпорتنих операцій	51
3.3 Удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства	56
Висновки до розділу 3	58
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	62
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. Тема «Організація та методика обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства» є надзвичайно актуальною у сучасних умовах економічної глобалізації та міжнародної взаємодії. Зі зростанням глобалізації, підприємства все частіше вступають у відносини з іноземними партнерами. Це вимагає належного обліку та аудиту, оскільки міжнародні операції можуть бути складнішими і мають свої специфічні особливості. Зовнішньоекономічна діяльність часто пов'язана з операціями в іноземній валюті, що створює додаткові складнощі у фінансовому контролі та обліку. Різні країни мають свої податкові норми, які можуть суттєво впливати на фінансовий стан підприємства, що займається зовнішньоекономічною діяльністю. Міжнародна діяльність може вносити додаткові ризики, такі як політичні, економічні та правові ризики, які також потребують аналізу та обліку. Аудит та облік зовнішньоекономічної діяльності дозволяє підприємству аналізувати ефективність поточних стратегій та розробляти оптимальні плани розвитку на міжнародному рівні. Підприємства все частіше входять до складних міжнародних ланцюгів постачань, що потребує детального обліку та аудиту їх взаємодії з іншими компаніями.

Усі ці аспекти підкреслюють актуальність дослідження організації та методики обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що є критичним для успішного функціонування в умовах глобального ринку.

Дослідженням питань організації та методики зовнішньоекономічної діяльності підприємства займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них: Оляднічук Н.В. та Підлубної О. Д., які досліджували облік експортно-імпортних операцій [1], Владичин М.Б. та Струк Н.С., які встановлювали стан і перспективи покращення організації обліку зовнішньоекономічної діяльності торговельних підприємств [2], Вінчук М., яка досліджувала облік валютних операцій у контексті зовнішньоекономічної діяльності підприємств [3], Гордєєва-Герасимова Л.Ю., яка встановлювала напрями удосконалення обліку зовнішньоекономічної діяльності в Україні [4], Шутка С.Є., Колінько Н.І., які

визначали основні аспекти обліку експортних операцій суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності [5].

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Для досягнення визначеної мети дипломного дослідження передбачається вирішення наступних завдань:

- розкрити сутність зовнішньоекономічної діяльності;
- дослідити організацію та методику обліку експортних та імпорتنих операцій підприємства;
- з'ясувати чинну методику організації аудиту експортних та імпорتنих операцій підприємства;;
- надати пропозиції щодо удосконалення обліку і зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є система обліку і аудиту ПП «Інтер Інструмент».

Предметом дослідження є питання організації обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань використано методи:

- теоретичного аналізу та синтезу, абстрагування та конкретизації, узагальнення, порівняння, моделювання - для вивчення досвіду організації обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- бухгалтерське спостереження - для збирання первинної інформації про факти господарського життя та її реєстрація в документах;
- прогнозування та моделі регресійного аналізу - для планування взаємозв'язку показників діяльності базового підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що за характером та змістом розглянутих проблем, а також об'єктом і предметом

дослідження магістерська робота є комплексним дослідженням методології організації обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства:

удосконалено:

- облік зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- аудит зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку ні підприємстві.

Результати дослідження, викладені у магістерській роботі, знайшли практичне застосування на ПП «Інтер Інструмент».

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін», 26 жовтня 2023 р.

Публікації. За результатами досліджень опубліковано одна наукова праця – тези доповіді у збірниках матеріалів науково-практичної конференції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Характеристика діяльності ПП «Інтер Інструмент»

Приватне підприємство «Інтер Інструмент» створено відповідно до Цивільного кодексу України [6], Господарського кодексу України [7], інших законодавчих актів України.

Підприємство здійснює свою діяльність згідно з Цивільним кодексом України [8], Господарським кодексом України, іншими законодавчими актами України та Статутом Підприємства. Підприємство має самостійний баланс, відокремлене майно, розрахунковий, валютний та інші рахунки в установах банків, печатки, штампи та бланки зі своїм найменуванням.

Основні дані та реквізити підприємства відображено в таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Основні відомості про ПП «Інтер Інструмент»

Реквізити	Інформація
Повна назва юридичної особи	Приватне підприємство «ІНТЕР ІНСТРУМЕНТ»
Фактична адреса	Україна, 49089, Дніпропетровська область, місто Дніпро, вулиця Автотранспортна, будинок 2
Код ЄДРПОУ	35680520
Дата заснування	14.01.2008 р.
Розмір статутного капіталу	100000 грн.
ПІН	356805204669
E-mail	s@intool.com.ua
Телефон	+380-56-780-05-46, +380-50-342-27-49
Директор	Дубовий Вячеслав Васильович
Власники	Кармазіна Марія Володимирівна Кінцевий бенефіціарний власник та засновник 100 000 грн - 100%
Платник ПДВ	Номер свідоцтва - 356805204669

Джерело: сформовано самостійно

Метою діяльності підприємства є насичення ринку товарами та послугами, формування ринкової інфраструктури, виробництво та продаж високоякісних товарів та послуг і отримання на цій підставі прибутку.

Підприємство досягає своєї мети шляхом здійснення наступних видів діяльності (рис.1.1.):

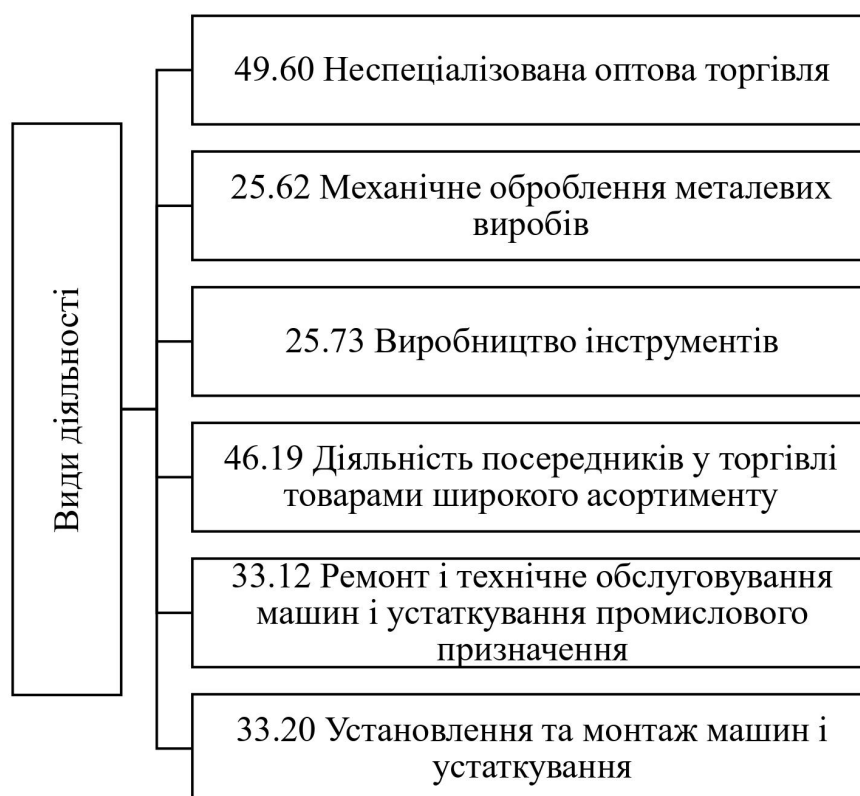

Рис. 1.1. Види економічної діяльності ПП «Інтер Інструмент»

Джерело: сформовано самостійно

Основний вид економічної діяльності:

49.60 Неспеціалізована оптова торгівля

Інші види економічної діяльності:

- 25.62 Механічне оброблення металевих виробів
- 25.73 Виробництво інструментів
- 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту

- 33.12 Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення

- 33.20 Установлення та монтаж машин і устаткування

Спеціалізація підприємства широка і здатна підлаштовуватися й змінюватися в залежності від ситуації, потреб та запитів клієнтів і держави, це значно зменшує вплив кризових ситуацій на діяльність підприємства.

Виробництво підприємства налагоджене більшою мірою на металообробку, виробництво високотехнологічних вузлів, механізмів та інструментального оснащення, а також існують варіанти комплексного постачання інструменту, оснащення та обладнання для металообробки провідних європейських та азіатських виробників практично у всіх галузях промислового виробництва.

Підприємство «Інтер Інструмент» є експортером до країн Євросоюзу та Азії продукції металевої промисловості, деталей, вузлів, комплектуючих, металевих механізмів та інструментів різного профілю. Підприємство самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність згідно із законами України, здійснює ділові контакти з іноземними організаціями, установами та підприємствами з питань, що входять до комерційних інтересів підприємства.

У сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємство має право:

- здійснювати діяльність, передбачену її чинним Статутом, за межами України; здійснювати експорт, імпорт товарів, робіт, послуг, капіталу, робочої сили; укладати будь-які контракти, договори (угоди);

- здобувати права на майно, що знаходиться за кордоном;

- створювати спільні з іноземними партнерами підприємства, здійснювати спільну діяльність, зокрема по викристанню загальних виробничих площ, устаткування, реалізації інвестиційних проектів;

- представляти інтереси іноземних партнерів в Україні.

Підприємство «Інтер Інструмент» - це підприємство, що швидко зростає і динамічно розвивається, діяльність якого нерозривно пов'язана зі збільшенням

промислового потенціалу виробничо-орієнтованих підприємств не тільки України, а й підприємств ближнього і далекого зарубіжжя.

На сьогоднішній день наша компанія зарекомендувала себе як надійний і сумлінний партнер, який здійснює:

- інжинірингові рішення;
- виробництво високотехнологічних вузлів, механізмів та інструментального оснащення;
- комплексне постачання інструменту, оснащення та обладнання для металообробки провідних європейських та азіатських виробників практично у всіх галузях промислового виробництва.

Основними принципами роботи компанії є (Рис.1.2):

високий професіоналізм

відповідальність перед кожним клієнтом

точність

ефективність

Рис. 1.2. Основними принципами роботи ПП «Інтер Інструмент»

Джерело: сформовано самостійно

Ключові елементи стратегії компанії є (Рис.1.3):

Рис. 1.3. Ключові елементи стратегії ПП «Інтер Інструмент»

Джерело: сформовано самостійно

Компанія активно стежить за потребами своїх клієнтів та гнучко реагує на їхні запити. Грамотний, професійний, індивідуальний підхід до кожного клієнта у процесі реалізації проектів різного ступеня складності, а також високий професіоналізм та злагодженість дій усіх співробітників дозволяють виконувати будь-які завдання у стислий термін та надавати всі переваги відповідальної та сучасної компанії.

1.2 Аналіз діяльності ПП «Інтер Інструмент»

Фінансовий аналіз відіграє критичну роль у керуванні підприємством і прийнятті обґрунтованих управлінських рішень. Важливість цього інструменту проявляється у кількох ключових аспектах.

По-перше, фінансовий аналіз надає повний огляд фінансового стану підприємства. Він включає в себе оцінку активів, зобов'язань, власного капіталу та інших фінансових показників, що є необхідним для зрозуміння поточного положення компанії.

Другий аспект полягає в здатності фінансового аналізу виявляти тенденції та прогнозувати майбутні ризики та можливості. Він допомагає визначити, чи підприємство здатне відповідати змінам на ринку, та виявляє можливі шляхи удосконалення фінансової стійкості.

Третій аспект - це забезпечення об'єктивної основи для прийняття управлінських рішень. Фінансовий аналіз надає керівництву точну та адекватну

інформацію для розробки стратегій, планування бюджетів, визначення цільових показників та ефективного використання ресурсів.

Крім того, фінансовий аналіз важливий для залучення інвесторів та кредиторів. Вони вивчають фінансовий стан компанії перед наданням кредитів чи інвестицій, тому точна та об'єктивна інформація є невід'ємним елементом в цьому процесі.

Усі ці аспекти демонструють, що фінансовий аналіз є незамінним інструментом для успішного управління підприємством в умовах постійно змінюючогося економічного середовища. На Рис.1.4 наведемо суму доходів за 2020 – 2022 рр.:

Рис. 1.4. Доходи ПП «Інтер Інструмент» за 2020-2022 рр.

Джерело: сформовано самостійно

Збільшення доходів підприємства свідчить про його успішність та здатність генерувати більше прибутку в порівнянні з попереднім періодом. Це може мати кілька ключових значень та наслідків.

По-перше, збільшення доходів може свідчити про підвищення попиту на продукцію чи послуги компанії. Це може бути результатом успішної

маркетингової стратегії, поліпшення якості продукції, розширення асортименту чи ефективного обслуговування клієнтів.

Другим аспектом є можливість збільшення чистого прибутку підприємства. Більше доходів може призвести до покращення рентабельності, особливо якщо витрати на виробництво не збільшилися пропорційно.

Також, збільшення доходів може свідчити про успішність стратегії по входженню на нові ринки, розширенню географії або впровадженню нових продуктів чи послуг.

Узагальнюючи, збільшення доходів є позитивним сигналом і може свідчити про високу конкурентоспроможність підприємства в ринкових умовах.

На Рис.1.5 зазначимо розмір чистого прибутку за 2020 – 2022 рр.:

Рис. 1.5. Чистий прибуток ПП «Інтер Інструмент» за 2020-2022 рр.

Джерело: сформовано самостійно

Збільшення чистого прибутку свідчить про фінансовий успіх та ефективність управління підприємством. Це важливий індикатор фінансової стабільності та прибутковості компанії. Збільшення чистого прибутку може мати кілька ключових значень та наслідків.

По-перше, це може бути результатом ефективної оптимізації витрат та управління ресурсами. Підприємство може змінити виробничі процеси, вдосконалити логістику, впровадити нові технології чи зменшити адміністративні витрати, що призводить до збільшення чистого прибутку.

Другим аспектом є покращення рентабельності бізнесу. Збільшення чистого прибутку може свідчити про високу ефективність виробничих та комерційних процесів, що дозволяє компанії збільшити прибуток з кожної реалізованої продукції чи послуги.

Також, збільшення чистого прибутку може бути результатом успішних стратегій продажу, розширення аудиторії клієнтів або впровадження інноваційних продуктів чи послуг.

Узагальнюючи, збільшення чистого прибутку є сильним сигналом успішності та прибутковості підприємства.

На Рис.1.6 зазначимо розмір активів за 2020 – 2022 рр.:

Рис. 1.6. Чистий прибуток ПП «Інтер Інструмент» за 2020-2022 рр.

Джерело: сформовано самостійно

Збільшення активів свідчить про ріст обсягів ресурсів та потенціалу підприємства. Цей показник може мати декілька значущих інтерпретацій та наслідків.

По-перше, збільшення активів може свідчити про експансію бізнесу та розширення його обсягів. Це може бути пов'язане з придбанням нових обладнань, нерухомості або розширенням асортименту продукції/послуг.

Другий аспект - це підвищення фінансової стійкості та надійності компанії. Збільшення обсягів активів може свідчити про зростання капіталовкладень, що допомагає забезпечити стійкість у випадку негативних економічних ситуацій.

Також, збільшення активів може свідчити про покращення рівня ефективності управління ресурсами та можливостей компанії генерувати прибуток.

Узагальнюючи, збільшення активів є сигналом росту та розвитку підприємства, його конкурентоспроможності та стійкості. Проте, важливо також аналізувати інші фінансові показники, щоб забезпечити баланс між розширенням та фінансовою стабільністю у майбутньому.

SWOT-аналіз ПП «Інтер Інструмент», виробничого підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність, дозволяє оцінити його внутрішні та зовнішні сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози, що впливають на його діяльність.

Зробимо SWOT-аналіз для ПП «Інтер Інструмент»:

Таблиця 1.2

SWOT-аналіз ПП «Інтер Інструмент»

Сильні сторони (Strengths)			Слабкі сторони (Weaknesses)	
<i>Висока якість продукції</i>			<i>Відсутність диверсифікації продукції</i>	
Підприємство	славиться	своєю	Підприємство	сконцентоване на
високоякісною	продукцією,	що	виробництві певного типу продукції,	

<p>дозволяє йому здобувати довіру клієнтів та конкурувати на ринку.</p> <p><i>Ефективна логістика та постачання</i></p> <p>Оптимізовані логістичні процеси та надійні постачальники дозволяють підприємству забезпечувати своєчасну поставку продукції.</p> <p><i>Досвідчений персонал</i></p> <p>Команда висококваліфікованих фахівців забезпечує ефективну виробничу діяльність та розвиток бізнесу.</p> <p><i>Гнучкість у виробництві</i></p> <p>Можливість швидко адаптувати виробництво до змін попиту дозволяє підприємству бути конкурентоспроможним на ринку.</p>	<p>що може стати вразливістю в разі зміни ринкових умов.</p> <p><i>Залежність від іноземних ринків</i></p> <p>Зовнішньоекономічна діяльність може призвести до впливу міжнародних політичних та економічних чинників, що може бути ризиком для бізнесу.</p>
<p>Можливості (Opportunities)</p> <p><i>Розширення на нові ринки</i></p> <p>Використання зовнішньоекономічної діяльності для входження на нові ринки та збільшення обсягів продажів.</p> <p><i>Впровадження інновацій</i></p> <p>Застосування новітніх технологій та інновацій може поліпшити конкурентоспроможність продукції.</p>	<p>Загрози (Threats)</p> <p><i>Валютні ризики</i></p> <p>Нестабільність курсів іноземних валют може вплинути на прибутковість компанії, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність.</p> <p><i>Зміни в міжнародному законодавстві</i></p> <p>Зміни в правових нормах міжнародної торгівлі можуть вплинути на умови діяльності підприємства.</p>

SWOT-аналіз дозволяє підприємству зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, а також виявити можливості для розвитку та загрози, які можуть вплинути на його діяльність. Важливо врахувати ці аспекти при розробці стратегій розвитку та управлінні ризиками.

1.3 Сутність зовнішньоекономічної діяльності

Економічні та правові основи зовнішньоекономічної діяльності в Україні регламентовані Законом «Про зовнішньоекономічну діяльність» [9].

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) – це розвиток економічних відносин між країнами, що здійснюють зовнішню торгівлю, міграцію капіталу і робочої сили, міжнародні науково-технічні та виробничі зв'язки, охорону навколишнього середовища тощо [9].

Найпоширенішими формами міжнародних економічних відносин на сьогоднішній день є (Рис.1.7):

Міжнародна торгівля	Інвестиційні відносини	Міжнародна фінансова діяльність
Міжнародна трудова міграція	Міжнародна науко-технічна співпраця	Міжнародні фінансові організації
Міжнародні угоди та договори	Міжнародна гуманітарна допомога	Глобальні ланцюги постачання

Рис. 1.7. Форми міжнародних економічних відносин

Джерело: сформовано самостійно

Міжнародна торгівля: Обмін товарами та послугами між країнами є основною формою міжнародних економічних відносин. Це може включати експорт та імпорт товарів, а також надання різноманітних послуг.

Інвестиційні відносини: Вони включають прямі інвестиції, портфельні інвестиції та інші форми фінансових вкладень в країну чи від країни.

Міжнародна фінансова діяльність: Це охоплює фінансові операції міжнародних банків, обмін валют, міжнародні кредитні операції та інші фінансові послуги.

Міжнародна трудова міграція: Рух працівників між країнами для здобуття роботи є важливою складовою міжнародних економічних відносин.

Міжнародна науко-технічна співпраця: Обмін знаннями, технологіями та інноваціями між країнами є важливою формою міжнародних економічних відносин.

Міжнародні фінансові організації: Різні міжнародні фінансові організації, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, грають важливу роль у фінансовій стабілізації та розвитку країн.

Міжнародні угоди та договори: Країни укладають різні угоди щодо торгівлі, інвестицій, податкового співробітництва та інші, що регулюють їхні взаємовідносини.

Глобальні ланцюги постачання: Багато компаній у світі беруть участь у глобальних ланцюгах постачання, коли виробничі етапи розподілені між країнами.

Міжнародна гуманітарна допомога: Країни надають допомогу іншим країнам у вигляді гуманітарної допомоги у важких ситуаціях, таких як природні катастрофи або гуманітарні кризи.

Ці форми міжнародних економічних відносин сприяють глибокій інтеграції країн у світову економіку та взаємодії між ними.

Вільні економічні зони (ВЕЗ) - це спеціально визначені території, де застосовуються специфічні економічні та правові режими, спрямовані на привертання інвестицій та розвиток економічної активності. Вони створюються

з метою стимулювання економічного зростання та розвитку конкретної галузі або регіону.

Основні особливості вільних економічних зон наведені в Табл.1.3:

Таблиця 1.3

Основні особливості вільних економічних зон

Особливість	Характеристика
Податкові пільги та пільги в митному режимі	У ВЕЗ часто діють спеціальні податкові ставки для підприємств, низькі або нульові митні платежі для ввезення сировини та інвентаря.
Легший доступ до ринків	Підприємства, які діють в ВЕЗ, можуть мати спрощений доступ до світових ринків завдяки спеціальним торговим угодам або договорам.
Спеціальні правила працевлаштування	Часто в ВЕЗ діють спеціальні правила для працевлаштування іноземних працівників, що полегшує привертання іноземних фахівців.
Спрощений адміністративний процес	ВЕЗ нерідко надають спрощений процес для реєстрації та управління підприємствами.
Розвинена інфраструктура	У ВЕЗ часто надається високорозвинута інфраструктура, що включає в себе шляхи, комунікації та інші необхідні об'єкти.
Економічна диверсифікація	ВЕЗ можуть сприяти розвитку різних галузей економіки, таких як промисловість, туризм, торгівля тощо.

Джерело: сформовано самостійно

Перелік спеціальних (вільних) економічних зон (СЕЗ) та територій пріоритетного розвитку із спеціальним режимом інвестиційної діяльності (ТПР) Спеціальні (вільні) економічні зони [10] (Табл.1.4):

Таблиця 1.4

Перелік спеціальних (вільних) економічних зон (СЕЗ) та територій пріоритетного розвитку із спеціальним режимом інвестиційної діяльності (ТПР) Спеціальні (вільні) економічні зони

Спеціальні (вільні) економічні зони (СЕЗ)	Території пріоритетного розвитку із спеціальним режимом інвестиційної діяльності:
«Азов»	В Автономній Республіці Крим
«Донецьк»	У Волинській області
«Закарпаття»	У Донецькій області
«Інтерпорт Ковель»	У Закарпатській області
«Курортотополіс Трускавець»	У Житомирській області
«Миколаїв»	У Луганській області
«Порто-франко»	У Чернігівській області
«Порт Крим»	У м. Харків
«Рені»	У м. Шостка Сумської області
«Славутич»	
«Яворів»	

Джерело: сформовано самостійно

Визначення ВЕЗ як механізму залучення держави до світового господарства шляхом стимулювання інноваційно-інвестиційних процесів у всіх напрямках розвитку території дає додаткові можливості у визначенні сфери спеціалізації держави.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних засад організації та методики обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності дозволило зробити наступні висновки:

1. Підприємство «Інтер Інструмент» є експортером до країн Євросоюзу та Азії продукції металевої промисловості, деталей, вузлів, комплектуючих, металевих механізмів та інструментів різного профілю. Підприємство самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність згідно із законами України, здійснює ділові контакти з іноземними організаціями, установами та підприємствами з питань, що входять до комерційних інтересів підприємства. Метою діяльності підприємства є насичення ринку товарами та послугами, формування ринкової інфраструктури, виробництво та продаж високоякісних товарів та послуг і отримання на цій підставі прибутку.

2. Фінансовий аналіз за 2020 – 2022 роки показав збільшення доходів чистого прибутку та активів підприємства. Збільшення доходів підприємства свідчить про його успішність та здатність генерувати більше прибутку в порівнянні з попереднім періодом. Також, збільшення доходів свідчить про успішність стратегії по входженню на нові ринки, розширенню географії або впровадженню нових продуктів чи послуг. Збільшення чистого прибутку свідчить про фінансовий успіх та ефективність управління підприємством. Це важливий індикатор фінансової стабільності та прибутковості компанії. Збільшення активів є сигналом росту та розвитку підприємства, його конкурентоспроможності та стійкості.

3. Зроблений SWOT-аналіз дозволяє підприємству зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, а також виявити можливості для розвитку та загрози, які можуть вплинути на його діяльність. Важливо врахувати ці аспекти при розробці стратегій розвитку та управлінні ризиками.

4. Зовнішньоекономічна діяльність – це розвиток економічних відносин між країнами, що здійснюють зовнішню торгівлю, міграцію капіталу і робочої сили, міжнародні науково-технічні та виробничі зв'язки, охорону

навколишнього середовища тощо. Форми міжнародних економічних відносин сприяють глибокій інтеграції країн у світову економіку та взаємодії між ними.

5. Вільні економічні зони - це спеціально визначені території, де застосовуються специфічні економічні та правові режими, спрямовані на привертання інвестицій та розвиток економічної активності. Вони створюються з метою стимулювання економічного зростання та розвитку конкретної галузі або регіону.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЕКСПОРТНИХ ТА ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Облік імпортованих операцій підприємства

Товари, як і інші види запасів, відображаються в бухгалтерському обліку на дату визнання їх активами, тобто ресурсами, які:

- контролюються підприємством;
- використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому [11,12].

Критерії визнання запасів активами більш повно розкриті в П(С)БО 9 [13] та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів [14]. Згідно із цими документами запаси визнаються активами, якщо:

- до підприємства перейшли ризики і вигоди, пов'язані з правом власності або з правом повного господарського відання (оперативного управління) на придбані (отримані) запаси;
- підприємство управляє цими запасами і контролює їх;
- існує вірогідність того, що в майбутньому підприємство отримає економічні вигоди від використання цих запасів;
- вартість запасів може бути достовірно визначена.

Право власності на товари переходить до покупця з моменту передання йому цих товарів продавцем. Спосіб передання товарів залежить від умов постачання.

Базис постачання товарів належить до істотних умов ЗЕД-контракту. В одному з розділів контракту обов'язково зазначаються: вид транспорту, базисні умови постачання згідно з Правилами, а також конкретний строк постачання товарів.

Актуальною редакцією Правил є ІНКОТЕРМС-2020 (дата набуття чинності - 1 січня 2020 року). Проте це не заважає сторонам використовувати

будь-яку більш ранню їх редакцію (наприклад, Правила ІНКОТЕРМС-2010), яку вони узгоджують у контракті [15].

Правила розподіляють між сторонами контракту (Табл.2.1):

Таблиця 2.1

ІНКОТЕРМС-2020

зобов'язання	ризики	витрати
хто і за що відповідає у взаємовідносинах між продавцем і покупцем (наприклад, хто організовує перевезення або страхування товару, хто отримує транспортні документи, експортні або імпорتنі ліцензії тощо)	де і коли продавець поставляє товари, тобто коли саме ризик втрати або пошкодження товарів переходить від продавця до покупця	яка зі сторін відповідає за ті або інші витрати (наприклад, на транспортування, пакування, навантаження або розвантаження товару, а також на перевірку або безпеку, митне оформлення, сплату мита тощо).

Постачання на умовах F (FCA, FAS, FOB) означає, що продавець зобов'язаний передати товар призначеному покупцем перевізникові на умовах free (франко), тобто передати всі подальші ризики пошкодження або втрати товарів і витрати покупцеві. Як правило, на дату передання товарів (а разом з ними і ризиків) до покупця переходить і право власності на товари (якщо інше прямо не застережене в контракті), причому покупець отримує можливість управляти товаром і контролювати його. Тобто виконуються два перших (ключових) критерії визнання товару активом у бухгалтерському обліку покупця.

Проте на момент визнання товарів активами сам товар фізично перебуває в дорозі. Тому пропонуємо підприємству ПП «Інтер Інструмент» обліковувати його вартість (на підставі товаророзпорядчих документів) на окремому субрахунку, наприклад: Дт 287 «Товари в дорозі» у кореспонденції з Кт 632.

Інструкція, затверджена наказом Мінфіну № 291, дозволяє підприємствам - виходячи з потреб управління, контролю, аналізу і звітності додатково - вводити нові субрахунки (рахунки другого, третього порядку) зі збереженням кодів (номерів) субрахунків Плану рахунків [16].

Використання субрахунка 287 для товарів у дорозі актуально за ситуації, коли товар виїхав до покупця в одному звітному періоді (що підтверджується, наприклад, міжнародним транспортним документом), а прибутокється в наступному звітному періоді. Під час надходження товарів на склад у бухгалтерії роблять проведення Дт 281 – Кт 287 (складається прибутковий ордер типової форми № М-4, затвердженої наказом Мінстату від 21.06.96 р. № 193), а також відображають інші операції, що дозволяють повністю сформуванати первісну вартість товарів, що надійшли за імпортом.

Згідно з П(С)БО 9 придбані (отримані) запаси прибутокують на баланс за первісною вартістю. Складові первісної вартості куплених імпортних запасів названі в п. 9 П(С)БО 9 та Методичних рекомендацій з обліку запасів [17]. Розглянемо кожну зі складових докладніше.

1. Суми, сплачені постачальникові (продавцеві), за вирахуванням непрямих податків. Для імпортного товару це фактурна вартість, зазначена в рахунку-фактурі (інвойсі).

Оскільки імпортний товар оплачується інвалютою, його вартість відображається в бухгалтерії за правилами П(С)БО 21 [18].

Якщо перша подія - перерахування передоплати нерезиденту (Дт 3712 «Розрахунки за виданими авансами в інвалюті»), то сума такої заборгованості в гривневому еквіваленті відображається в обліку за курсом НБУ, що діяв на початок дня дати сплати авансу. Така заборгованість є немонетарною статтею балансу (тобто при її погашенні підприємство не отримає грошей або їх еквівалентів), тому її сума не підлягає перерахунку на дату балансу і дату її погашення.

Товари, отримані в рахунок передоплати, прибуткують на баланс за ціною в гривнях, яка розраховується шляхом множення їх фактурної вартості в інвалюті на курс НБУ, що діяв на початок дня дати перерахування передоплати. Якщо ж передоплата в інвалюті перераховувалася декількома платежами, то вартість отриманих товарів визначається як сума таких платежів із застосуванням курсів НБУ, що діяли на кожен дату часткової оплати.

Якщо перша подія - оприбуткування товару, то товари прибуткують на баланс за ціною в гривнях, яка розраховується шляхом множення їх фактурної вартості в інвалюті на курс НБУ, що діяв на початок дня дати такого оприбуткування. Одночасно в обліку підприємства на цю ж суму виникає грошова кредиторська заборгованість перед нерезидентом за отриманий товар (Кт 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»), яка є монетарною статтею балансу. Тому на дату погашення заборгованості і на дату балансу (якщо до цього часу заборгованість не буде погашена) її суму необхідно перерахувати з урахуванням курсових різниць.

У цьому випадку курсові різниці відображаються в бухобліку такими кореспонденціями:

Дт 632 - Кт 714 «Доходи від операційної курсової різниці»;

Дт 945 «Витрати від операційної курсової різниці» – Кт 632.

При отриманні частково передоплачених товарів їх вартість перераховується в гривні із застосуванням курсу НБУ: для оплачених товарів - на дату їх оплати; для неоплачених товарів - на дату їх оприбуткування.

2. Ввізне мито, сума якого розраховується митним органом на підставі Закону «Про митний тариф України» і наводиться у графі 47 «Нарахування платежів» МД. Ввізне мито справляється за товари, що ввозяться на митну територію України (ст. 272 МК) [20]. Ставки такого мита встановлені Митним тарифом України і залежать від кодів УКТЗЕД.

3. Непрямі податки, які сплачені у зв'язку з придбанням запасів і не відшкодовуються підприємству. Суми таких податків, як і сума ввізного мита, наводяться у графі 47 МД (наприклад, ПДВ, сплачений згідно з п. 190.1

Податкового кодексу при митному оформленні товарів підприємствами – неплатниками ПДВ або платниками податку, які припускають використовувати ці товари в негосподарській діяльності або в операціях, що не обкладаються ПДВ). До непрямих податків належить також акцизний податок, який сплачується згідно з розд. IV ПК [21].

4. Транспортно-заготівельні витрати. Це витрати на заготівлю запасів, сплату фрахту за навантажувально-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати на страхування ризиків транспортування запасів. Окремі суми ТЗВ можуть або повністю відноситися на конкретну партію товару, або розподілятися за всім обсягом товару за звітний період за допомогою методів, передбачених обліковою політикою підприємства.

5. Інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання в запланованих цілях, наприклад:

- оплата послуг митних брокерів - якщо ці послуги безпосередньо пов'язані з придбанням товарів, призначених для. Інакше (якщо важко визначити, яка саме сума витрат була здійснена на митне оформлення цього товару) оплату вартості послуг митного брокера, на нашу думку, можна відобразити у витратах періоду;

- оплата посередницьких послуг, пов'язаних з придбанням запасів;

- плата за отримання дозвільних документів на ввезення запасів до України, наприклад на сертифікацію товару;

- усі види мита (крім ввізного), перелічені в ч. 2 ст. 271 ПК;

- інші платежі, що сплачуються на митниці у зв'язку з імпортом запасів.

Наприклад, плата за виконання митних формальностей митними органами поза місцем їх розташування або в неробочий час за рахунок зацікавлених осіб (ч. 8 ст. 247 МК), плата за зберігання товарів на митному складі;

- витрати на доведення запасів до стану, придатного для їх подальшого використання (наприклад, розфасування).

Всі ці витрати слід підтвердити первинними документами, оскільки саме первинні документи є підставою для відображення в бухобліку та фінансовій звітності господарських операцій [11].

Первинні документи наведені на Рис.2.1:

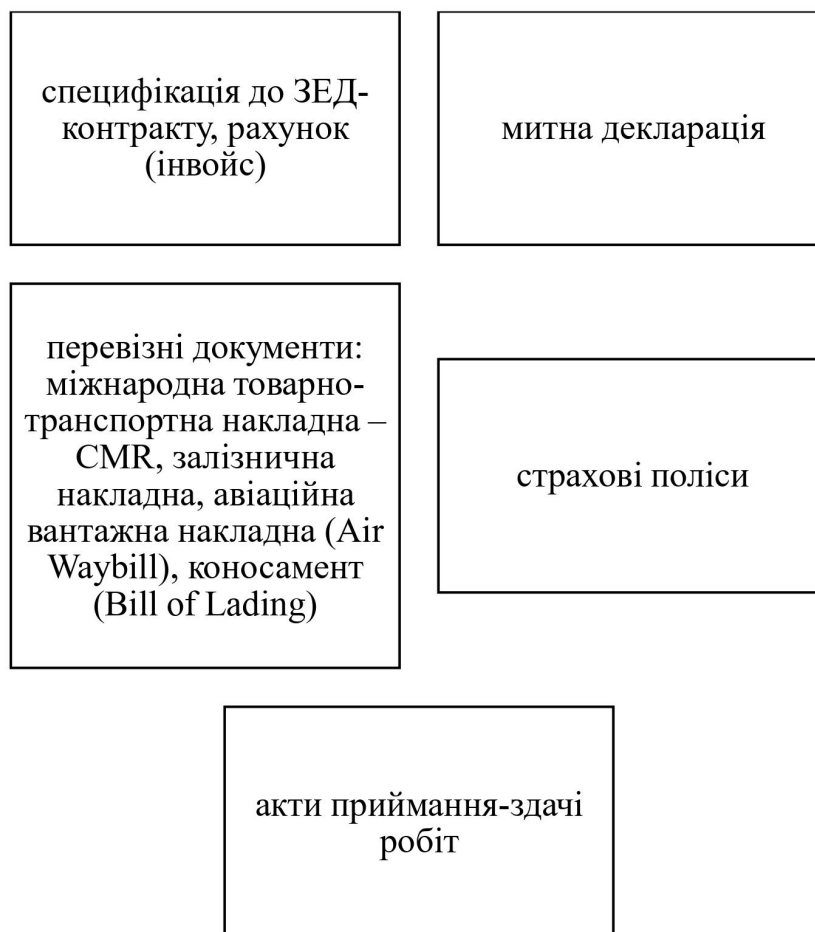

Рис. 2.1. Первинні документи

Джерело: сформовано самостійно

Митна декларація - це заява встановленої форми, у якій особою зазначена митна процедура, що підлягає застосуванню до товарів, і передбачені законодавством відомості про товари, умови і способи їх переміщення через митний кордон України, а також про нарахування митних платежів, необхідних для застосування цієї процедури [20]. Також, це первинний документ, який фіксує господарську операцію з узяття підприємством зобов'язання в сумі нарахованих

митних платежів. Наприклад, митна декларація підтверджує витрати імпортера на сплату ПДВ, акцизного податку і мита.

Для розрахунку митних платежів береться митна вартість імпортованих товарів. Порядок її визначення викладений у Митному Кодексі. А саме: до ціни, що фактично сплачена або підлягає сплаті за товари, додаються витрати імпортера, які не включені до ціни товару постачальником. Перелік таких витрат (складових митної вартості) наведений у Митному Кодексі.

Таким чином, у загальному випадку дата оприбуткування імпортного товару не залежить від дати оформлення митної декларації. Ці дати можуть збігатися тільки в тому випадку, коли на дату оформлення митної декларації підприємству передані всі ризики і вигоди, отриманий контроль над товаром, а також вартість товарів, що імпортуються, достовірно визначена.

Приклад. Підприємство ПП «Інтер Інструмент» в жовтні 2022 року придбало у резидента Німеччини товар (меблі) вартістю 10 000 євро на умовах 100%-вої передоплати. Базис постачання за контрактом - FCA (продавець передає товар перевізникові покупця). Перевізник - резидент України, платник ПДВ. Вартість перевезення - 8 000 грн до кордону з Україною, 2 000 грн - по території України. Товар обкладається ввізним митом за ставкою 10 %. 29 жовтня товар був розмитнений і оприбуткований (Табл.2.2).

Таблиця 2.2

**Бухгалтерський облік оприбуткування імпортного товару на ПП
«Інтер Інструмент»**

№ п/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік		
			Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5	6

1	Перераховано постачальникові передоплату. Курс НБУ – 38,6394 грн за €1		3712	312	<u>€10 000</u> 386394,00
2	Перераховано передоплату перевізникові		3711	311	10 000
3	Перераховано гроші на митницю для сплати митних платежів	Банківська виписка	377	311	130 000
4	Оприбутковано товар за курсом НБУ на дату перерахування передоплати. Курс НБУ на дату оприбуткування – 38,6394 грн за Ї1	ЗЕД- контракт, інвойс, МД	281	632	<u>€10 000</u> 386394,00
5	Відображено зарахування заборгованостей	Обліковий регістр	632	3721	386394,00
6	Включено до первісної вартості товару:	CMR, акт	281	631	10 000

	– вартість послуг перевезення	наданих послуг			
	– ввізне мито, розраховане виходячи з митної вартості товару (386394,00 x 10 %)		281	377	38639,40
7	Включено до податкового кредиту суму ПДВ, сплачену на митниці [(394394,00 + 38639,40) x 20 %]	МД	641/ПДВ	377	86606
8	Відображено зарахування заборгованостей	Регістри бухобліку	631	3711	10 000
9	Повернено залишок суми, сплаченої авансом на митниці (130 000 – 125245,4)	Акт звірки, банківська виписка	311	377	4754,6

2.1 Облік експортних операцій підприємства

Експорт - це остаточне вивезення товару, тобто митний режим, за яким українські товари випускаються у вільний обіг за межами митної території України без зобов'язань щодо їхнього зворотного ввезення. При цьому вони фізично уже можуть бути вивезені за межі митної території, але перебувати ще під митним контролем [20].

Для початку експорту товарів необхідно пройти акредитацію на митниці та отримати там обліковий номер, якщо цього ще не було зроблено. Робиться це на основі заяви 1-ЗЕД. Процедуру проходять лише один раз. Далі для організації експорту товару необхідно виконати такі дії :

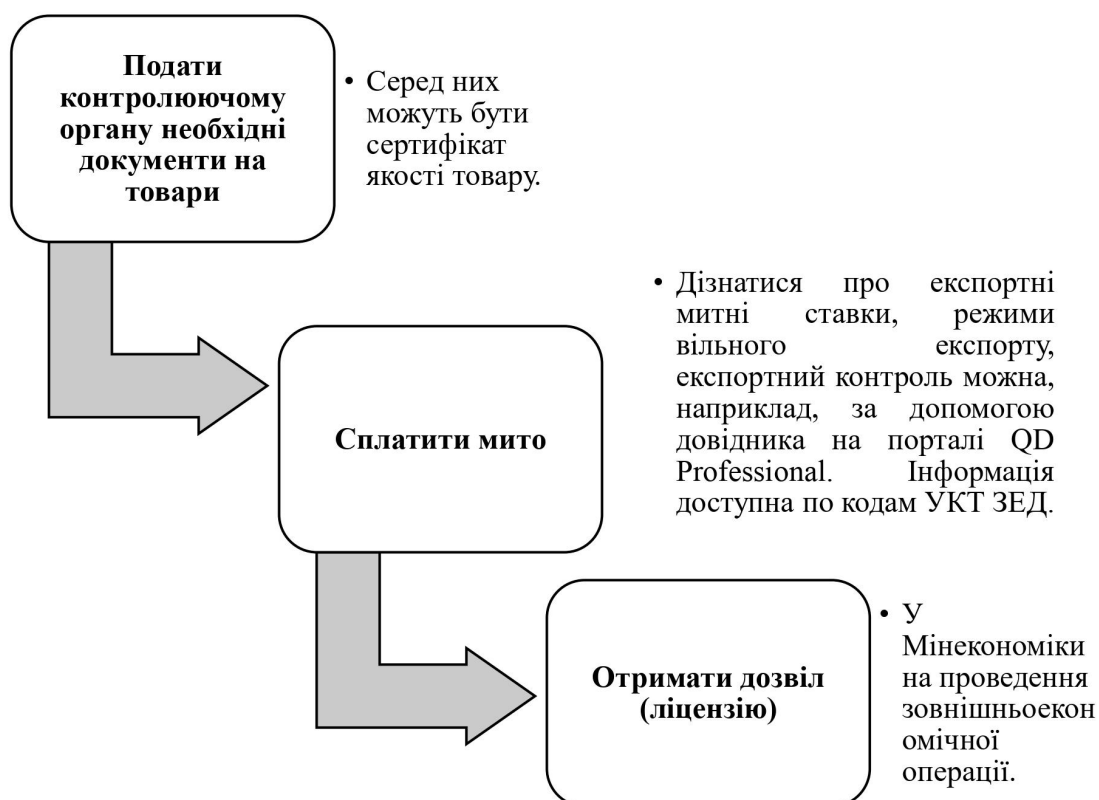

Рис. 2.2. Алгоритм організації експорту товару

Джерело: сформовано самостійно

Експорт товарів у залежності від обставин і умов ЗЕД-контракту може супроводжуватися такими первинними документами (Рис.2.3):

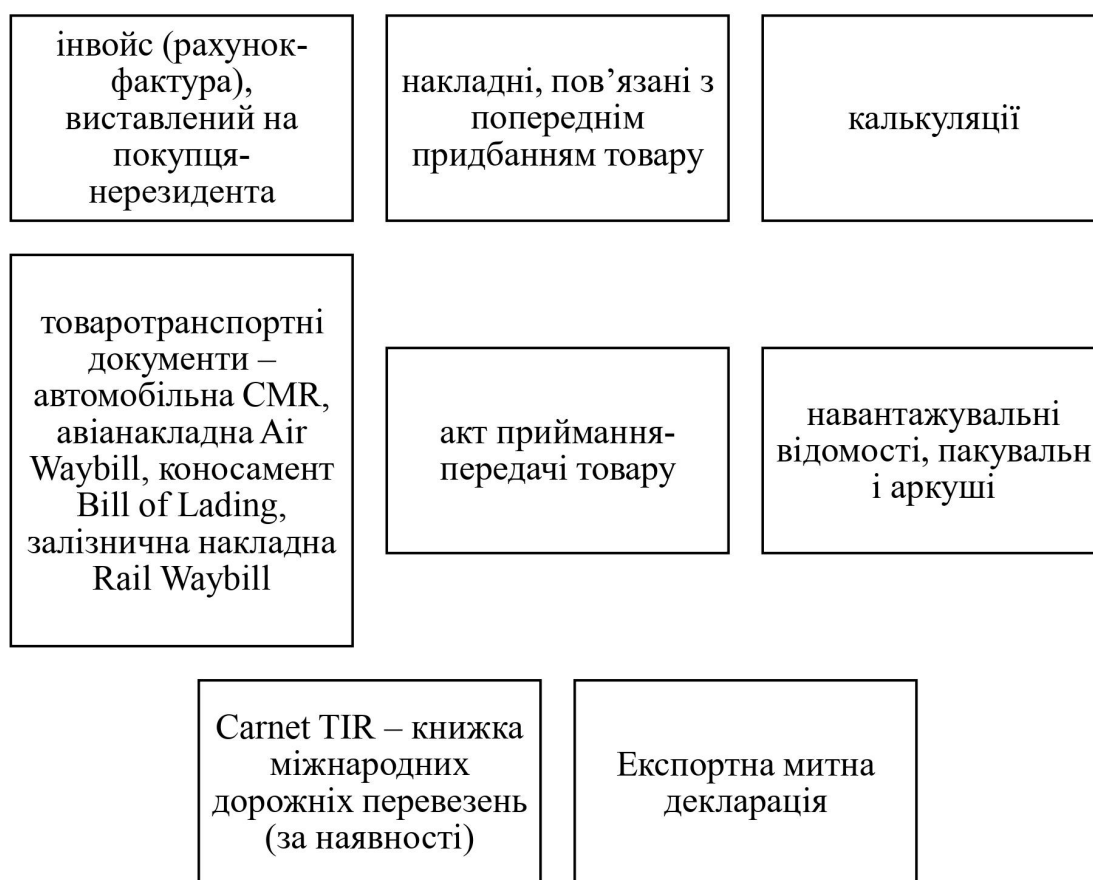

Рис. 2.3 Первинні документи, при експорті товарів

Джерело: сформовано самостійно

Однак головним серед первинних документів, який спричиняє податкові наслідки - вантажна митна декларація (ВМД), (літерний код ЕК) охоплює митні режими вивезення, а саме: експорт, реекспорт, тимчасове вивезення, митний склад.

Наприклад, Вантажна митна декларація з кодом ЕК10АА – це звичайна ВМД на вивезення товару в режимі експорту.

На подачу ВМД відводиться 10 днів з дати доставки товарів до митного органу. Якщо товар протягом 30 днів не потрапляє до митного режиму чи на склад тимчасового зберігання, то він переходить у власність Державної митної служби.

У цілому існує два можливих підходи щодо визнання суб'єктами господарювання доходу від експорту (Рис.2.4):

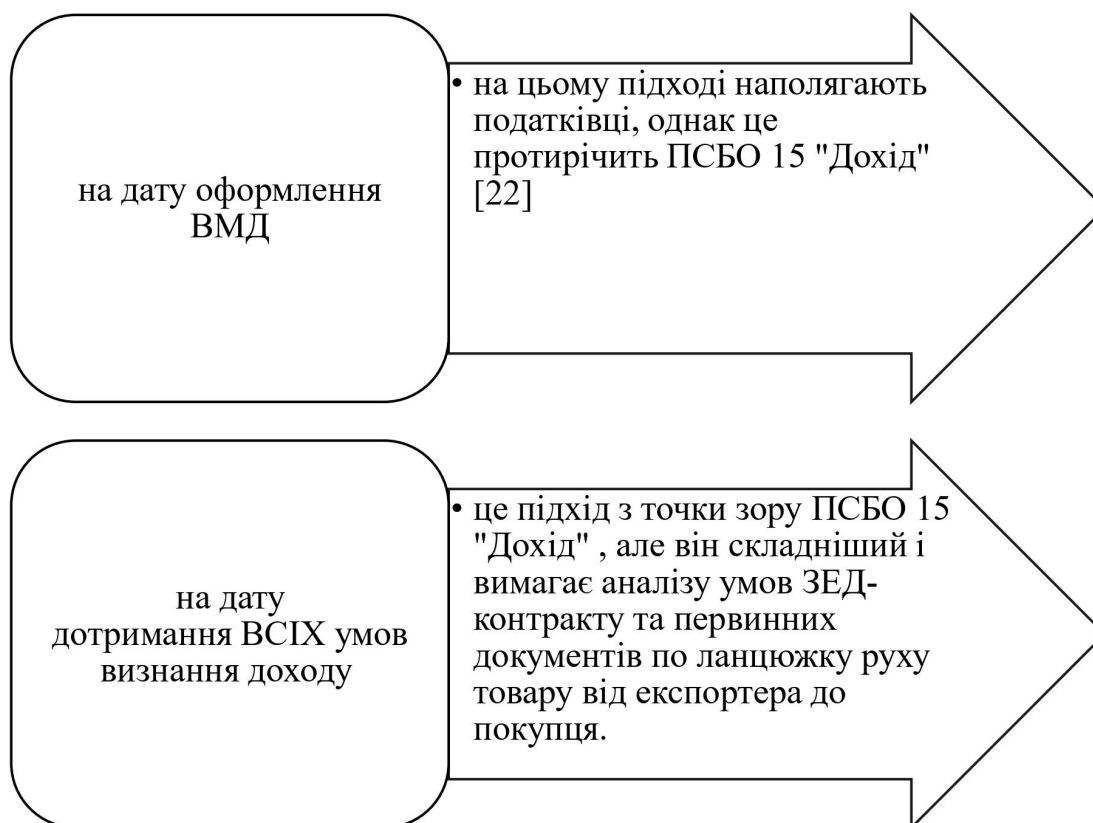

Рис. 2.4 Підходи щодо визнання суб'єктами господарювання доходу від експорту

Джерело: сформовано самостійно

Умови визнання доходу при експорті представлені в Табл.2.3:

Таблиця 2.3

Умови визнання доходу при експорті

№з/п	Умова визнання доходу за НП(С)БО 15	Коли настає виконання
1	Покупцеві передаються всі ризики та вигоди, які пов'язані з правом власності на продукцію (товари)	Визначається відповідно до базисної умови постачання Інкотермс у ЗЕД-контракті, або іншими положенням ЗЕД-

		контракту. Однак правила Інкотермс не регулюють момент переходу права власності. Ними встановлюється лише момент переходу ризиків по цим там іншим умовам поставки Інкотермс та розподіл обов'язків зі страхування та доставки товару
2	Підприємство вже не здійснює управління та контроль над активом	Момент визначається договором. Це перехід права власності. Як правило, це момент фізичної передачі товару покупцеві чи його представнику (перевізнику).
3	Сума доходу та виручки достовірно визначена	Виконується в момент підписання договору
4	Існує впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємством	

Джерело: сформовано самостійно

Щодо валютного контролю експортних операцій, то на 2023 рік ситуація така:

- 90 к. днів – на період воєнного стану граничний строк розрахунків за ЗЕД-контрактом (даний строк діє з 05.04.2022). Це термін часу впродовж якого має відбутися закриття ЗЕД-контракту. Наприклад, якщо на експорт був відвантажений товар, то покупець має протягом цього часу повністю розрахуватися. Даний строк не застосовується щодо операцій, які менші 400 тис. грн. [23].

- з'явилися заборони та обмеження щодо операцій з росією і білоруссю у зв'язку з воєнним станом. Наприклад, щодо білорусі є заборона на проведення

валютних операцій з учасниками з цієї країни, заборонені розрахунки білоруськими рублями.

Валютний нагляд банку за ЗЕД-контрактом починається з дати оформлення митної декларації (ЕК-10 «Експорт»/ЕК-11 «Реекспорт» або дати підписання акта приймання-передачі або іншого документа, який засвідчує передачу товару нерезиденту за умовами контракту. Нагляд припиняється після надходження грошей на поточний рахунок.

Валютний нагляд відсутній щодо операцій по експортно-імпортним контрактам до 400 тис. грн. На операції з «незначними розмірами» не поширюється вимога про розрахунки протягом 90 к. днів за експортно-імпортними контрактами [23]. Під незначним розміром вважається розмір валютної операції, який менший за розмір операції, яка підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу [24].

Раніше існував ще обов'язковий продаж виручки експортерами по ЗЕД-контрактах. Однак скасований він був ще у 2019 році. Вся виручка залишається на рахунку експортера. На період воєнного часу обов'язковий продаж виручки також не вводився [25].

Розрахунки по експортних операціях неминуче супроводжуються курсовими різницями, правила обліку яких встановлює НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». При цьому застосовуються такі правила (Табл.2.4):

Таблиця 2.4

Правила розрахунків по курсовим різницям при експортних операціях

Умова розрахунку	Чи монетарна стаття заборгованості?	Чи є курсова різниця?
перша подія - відвантаження товару	так	так
перша подія – отримання авансу від покупця	ні	ні

Джерело: сформовано самостійно

За ПСБО 21, дохід визнається за курсом НБУ, що діяв на момент отримання авансу. Курсові різниці рахуються лише по монетарним статтям, тобто у випадку погашення зобов'язань грошима. З початком воєнного стану курс НБУ став фіксованим, тому поки це буде продовжуватися курсових різниць немає бути.

Якщо отримано аванс, то стаття немонетарна, так як такі зобов'язання погашаються товарами.

Відобразимо в Табл.2.5 облік експортних операцій, якщо перша подія – відвантаження товарів:

Таблиця 2.5

**Бухгалтерський облік експортних операцій на ПП «Інтер
Інструмент»**

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		
		Дт	Кт	Сума
1	2	4	5	6
1	Відвантажено товар на експорт	287	281	15800
2	Перейшли всі ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на товар. Курс НБУ – 36,00грн за \$1	362	702	<u>9500\$</u> 342000
3	Списана собівартість реалізованого товару	902	287	15800

4	Отримано від митного брокера послуги з декларування товару	93	631	1200
5	Оплачені послуги брокера	631	311	1200
6	Відображено курсову різницю за монетарною дебіторською заборгованістю на дату балансу Курс НБУ – 37,00 грн за \$1 9500*(37-36)=9500	362	714	9500
7	Списані доходи на фінансовий результат	702 714	791 791	342000 9500
8	Списані витрати на фінансовий результат	791	902	158000
9	Зараховано валютну виручка на валютний рахунок ПП «Інтер Інструмент» Курс НБУ – 37,10 грн за \$1	312	362	<u>9500\$</u> 352450
10	Відображену курсову різницю при погашення	362	714	950

	дебіторської заборгованості $(37,10-37,00)*9500\$=950$			
11	Списані доходи на фінансовий результат	714	791	950

Джерело: сформовано самостійно

2.3 Удосконалення обліку імпортних та експортних операцій

Удосконалення обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства має критичне значення для його успішності та конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Це обумовлено кількома ключовими причинами та важливими перевагами.

По-перше, точний та надійний облік зовнішньоекономічної діяльності дозволяє підприємству правильно оцінювати фінансові результати своєї міжнародної діяльності. Це дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо подальшого розвитку та стратегії на зовнішньому ринку.

По-друге, вдосконалений облік допомагає виявляти можливість для оптимізації витрат та підвищення ефективності виробничих та логістичних процесів. Це може включати в себе оптимізацію запасів, вибір найвигідніших постачальників та оптимальне використання ресурсів.

Удосконалення обліку імпортних операцій є важливим етапом для оптимізації зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Це допомагає забезпечити ефективний контроль над витратами та процесами, пов'язаними з імпортом товарів і послуг. Підприємству ПП «Інтер Інструмент» запропоновані наступні пропозиції щодо удосконалення обліку імпортних операцій (Рис.2.5):

Чітка класифікація товарів

- Важливо правильно класифікувати товари згідно з міжнародними системами, такими як Гармонізована система (ГС) чи Українська класифікація товарів для зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), щоб уникнути митних проблем.

Планування запасів

- Ефективне управління запасами дозволяє оптимізувати вартість та обсяги запасів, уникнути зайвих витрат і запобігти недостачам.

Автоматизація обліку

- Використання спеціалізованих програм для обліку імпорتنих операцій спрощує процес, дозволяє швидше отримувати необхідну інформацію та забезпечує точність даних.

Впровадження ефективних систем контролю якості

- Організація ефективних систем перевірки та контролю якості важлива для забезпечення якості імпортованих товарів та послуг.

Співпраця з надійними постачальниками

- Важливо вибирати надійних постачальників, які гарантують якість товарів та послуг та дотримання угод.

Планування та прогнозування валютних ризиків

- З урахуванням коливань валютних курсів важливо розробляти стратегії мінімізації валютних ризиків та захисту від негативних валютних коливань.

Відстеження законодавства та регулювань

- Наявність актуальної інформації щодо митних правил, податків та інших регуляторних аспектів допомагає уникнути неприємних сюрпризів під час імпорتنих операцій.

Аналіз та оцінка ризиків

- Важливо проводити аналіз ризиків, пов'язаних з імпортними операціями, і розробляти стратегії їх мінімізації.

Рис.2.5 Пропозиції щодо удосконалення обліку імпорتنих операцій

Джерело: сформовано самостійно

Крім того, належний облік дозволяє підприємству вчасно виявляти та вирішувати можливі проблеми чи ризики, пов'язані з міжнародною діяльністю. Це може бути пов'язано з фінансовими ризиками, валютними коливаннями, митними обмеженнями та іншими аспектами. Точний облік зовнішньоекономічних операцій є ключовим для відповідності законодавчим та податковим вимогам, які можуть бути різними в кожній країні.

Отже, удосконалення обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства є стратегічно важливим завданням, яке дозволяє забезпечити успішну та стабільну роботу на міжнародному ринку, збільшити його конкурентоспроможність та забезпечити стійкий фінансовий ріст.

Удосконалення обліку імпорتنих операцій дозволяє підприємству оптимізувати процеси і підвищити ефективність управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Удосконалення обліку експортних операцій є критично важливим для успішної зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Це допомагає підвищити ефективність управління та приймати обґрунтовані стратегічні рішення. Підприємству ПП «Інтер Інструмент» запропоновані наступні пропозиції щодо удосконалення обліку експортних операцій (Рис.2.6).

Удосконалення обліку експортних операцій допомагає підприємству підвищити ефективність своєї міжнародної діяльності та забезпечити надійність та точність фінансової інформації.

Впровадження сучасних програм обліку та ERP-систем

- Використання спеціалізованого програмного забезпечення дозволяє автоматизувати багато процесів, спрощуючи облік експортних операцій та забезпечуючи точність та надійність даних.

Стандартизація документації

- Розробка чітких та стандартизованих процедур та документів для реєстрації та обліку експортних операцій сприяє уникненню помилок та недорозумінь.

Навчання та розвиток персоналу

- Надання співробітникам необхідних навичок та знань щодо обліку експортних операцій допомагає покращити якість обліку та уникнути можливих помилок.

Впровадження системи контролю якості

- Забезпечення високого стандарту якості обліку дозволяє уникати неточностей та забезпечує надійність фінансової інформації.

Моніторинг та аналіз показників експортних операцій

- Регулярний аналіз результатів та ключових показників дозволяє вчасно виявляти проблеми та вдосконалювати процеси.

Співпраця з професійними консультантами та експертами

- Залучення спеціалізованих фахівців може допомогти вирішити складні питання щодо обліку експортних операцій та виявити оптимальні підходи.

Впровадження внутрішніх контрольних процедур

- Розробка та впровадження внутрішніх контрольних систем допомагає уникати шахрайства та забезпечує надійність фінансової звітності.

Рис. 2.6 Пропозиції щодо удосконалення обліку експортних операцій

Джерело: сформовано самостійно

Висновки до розділу 2

Дослідження організації та методики обліку експортних та імпорتنих операцій підприємства дозволило зробити наступні висновки:

1. Базис постачання товарів належить до істотних умов ЗЕД-контракту. В одному з розділів контракту обов'язково зазначаються: вид транспорту, базисні умови постачання згідно з Правилами, а також конкретний строк постачання товарів. Актуальною редакцією Правил є ІНКОТЕРМС-2020 (дата набуття чинності - 1 січня 2020 року). Правила розподіляють між сторонами контракту.

2. Згідно з П(С)БО 9 імпортовані придбані (отримані) запаси прибуткують на баланс за первісною вартістю. Складові первісної вартості куплених імпорتنих запасів названі в П(С)БО 9 «Запаси» та Методичних рекомендацій з обліку запасів. Всі витрати, які входять до первісної вартості слід підтвердити первинними документами, оскільки саме первинні документи є підставою для відображення в бухобліку та фінансовій звітності господарських операцій.

3. Експорт - це остаточне вивезення товару, тобто митний режим, за яким українські товари випускаються у вільний обіг за межами митної території України без зобов'язань щодо їхнього зворотного ввезення. При цьому вони фізично уже можуть бути вивезені за межі митної території, але перебувати ще під митним контролем. Для початку експорту товарів необхідно пройти акредитацію на митниці та отримати там обліковий номер, робиться це на основі заяви 1-ЗЕД. Експорт товарів у залежності від обставин і умов ЗЕД-контракту може супроводжуватися первинними документами. Однак головним серед первинних документів, який спричиняє податкові наслідки - вантажна митна декларація (ВМД), (літерний код ЕК) охоплює митні режими вивезення, а саме: експорт, реекспорт, тимчасове вивезення, митний склад.

4. Щодо валютного контролю експортних операцій, то на 2023 рік ситуація така, що 90 к. днів – на період воєнного стану граничний строк розрахунків за ЗЕД-контрактом (даний строк діє з 05.04.2022). Це термін часу впродовж якого має відбутися закриття ЗЕД-контракту.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ЕКСПОРТНИХ ТА ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Мета, завдання та методи аудиту експортних та імпорتنних операцій

Мета аудиту експортних та імпорتنних операцій полягає в глибокому аналізі та оцінці ефективності та надійності процесів, що пов'язані з міжнародною торгівлею. Аудит спрямований на перевірку того, чи дотримується підприємство всіх вимог, що стосуються експортних та імпорتنних операцій. Це включає в себе вивчення митних, податкових, валютних та інших правил, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність.

Аудит визначає потенційні ризики, пов'язані з експортними та імпортними операціями, і аналізує ефективність систем контролю, спрямованих на їхнє управління та мінімізацію. Аудит оцінює ефективність внутрішніх процесів, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності, включаючи управління запасами, логістику, митницю та інші аспекти.

Аудит визначає, чи правильно та точно відображаються експортні та імпорتنні операції в фінансовій звітності, у тому числі в бухгалтерських та податкових документах. Аудит оцінює правильність проведення валютних операцій та аналізує можливі ризики, пов'язані з валютними коливаннями.

Додатковим етапом може бути аудит підприємницької діяльності, спрямований на визначення та оцінку можливостей для оптимізації та розвитку міжнародної торгівлі.

Мета аудиту експортних та імпорتنних операцій полягає в забезпеченні надійності, ефективності та відповідності всіх аспектів зовнішньоекономічної діяльності нормативам і вимогам, а також в ідентифікації можливостей для їхнього вдосконалення та оптимізації.

Згідно з Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудит фінансової звітності - аудиторська послуга з перевірки даних

бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [26].

Керуючись Міжнародним стандартом аудиту 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту», можна визначити мету проведення аудиту експортних операцій.

Мета аудиту експортних операцій полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки про законність, правильність, достовірність і доцільність, повноту та своєчасність здійснених операцій з експорту, розрахунку курсових різниць, достовірності відображення і проведення операцій в обліку.

Завдання аудиту експортних та імпорتنних операцій (Рис.3.1):

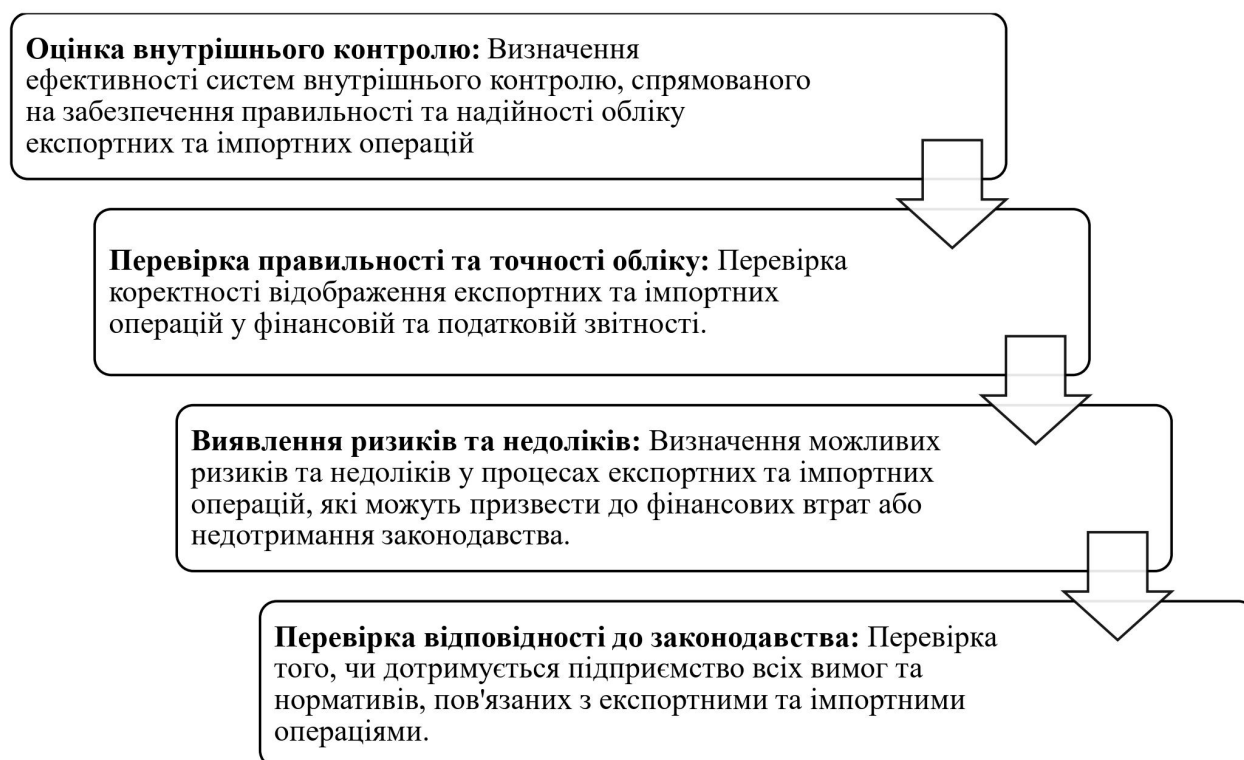

Рис. 3.1 Завдання аудиту експортних та імпорتنних операцій

Для досягнення мети необхідно виконати дії (Рис.3.2):

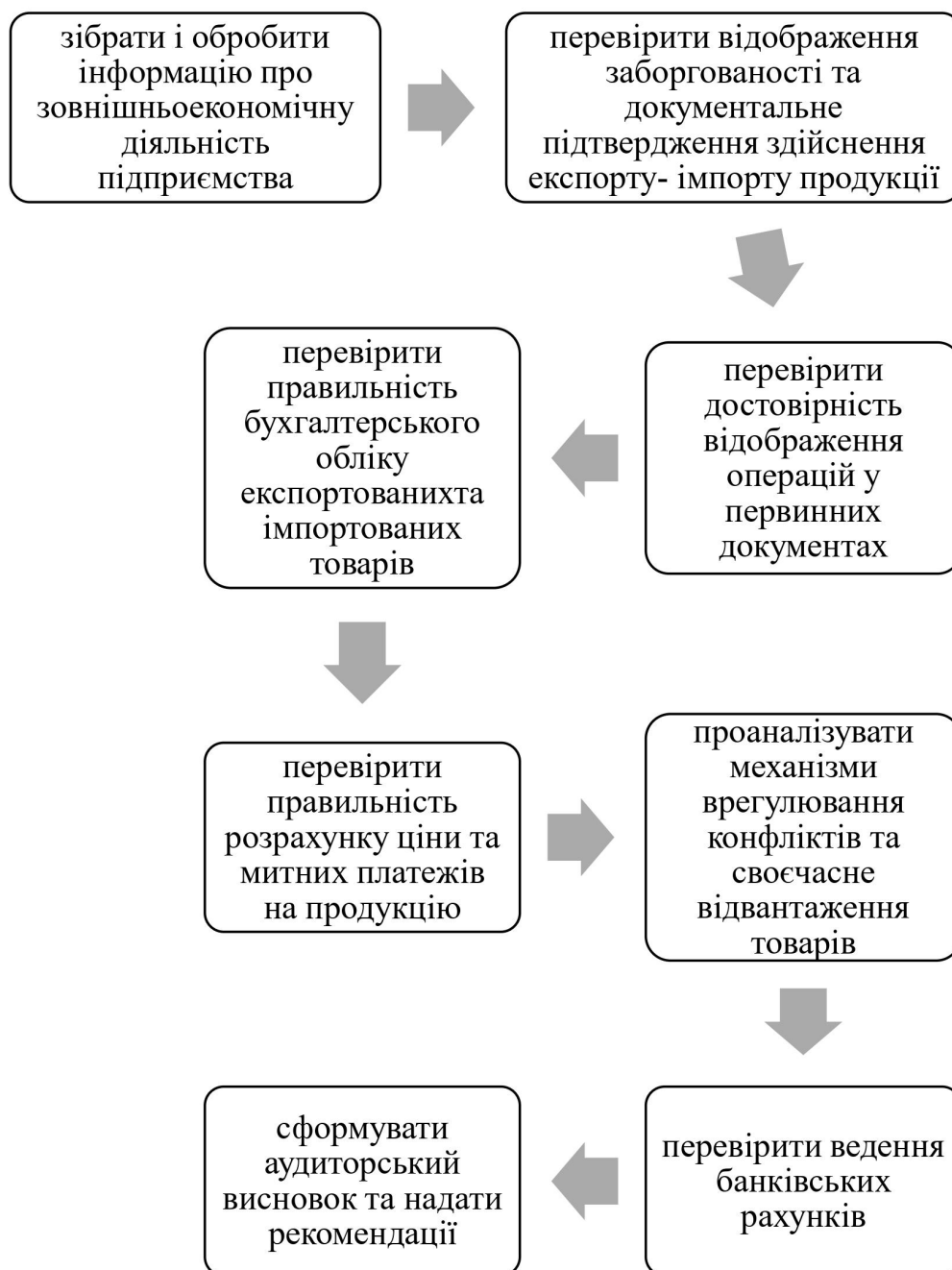

Рис. 3.2 Алгоритм проведення аудиту експортно-імпортних операцій

Джерело: сформовано самостійно

Виходячи з мети та завдань, що стоять перед аудитором відповідно до функцій, передбачених договором, об'єктами аудиту зовнішньоекономічних операцій можуть бути:

1. Об'єкти, що забезпечують зовнішньоекономічну діяльність:

- іноземна валюта в касі та на рахунках у банку;
- заборгованість іноземних покупців та інших контрагентів;
- заборгованість по авансах, одержаних в іноземній валюті;
- доходи та втрати курсових різниць;
- кредити банку, одержані в іноземній валюті;
- інші статті, виражені в іноземній валюті.

2. Експортні операції та їх результат.

3. Об'єкти, що характеризують організацію зовнішньоекономічної діяльності: наявність або відсутність спеціальних відділів, що регулюють ЗЕД (планових, облікових, контролюючих тощо).

Інформаційними джерелами для аудитора у випадку аудиту експортних операцій можуть стати: Статут підприємства, документи, що підтверджують його реєстрацію, наказ про облікову політику, контракти, договори, специфікації, інвойси, податкові накладні, вантажні митні декларації, інша первинна документація, форма № 1-м (баланс), форма № 2-м (звіт про фінансові результати); оборотно-сальдові відомості за рахунками, фінансова та статистична звітність тощо.

Для аудиту експортних операцій застосовують такі методи перевірок: документальна, спеціальна, зустрічна.

Документальною вважається перевірка документів і записів операцій в облікових реєстрах (застосовуються методи формальної, логічної й арифметичної перевірки).

Спеціальна перевірка застосовується, якщо буде потреба залучення до перевірки експерта в тій або іншій сфері діяльності.

Зустрічна перевірка здійснюється з метою встановлення відповідності звітності, яку перевіряють, установленим вимогам.

Однією із методик аудиторської перевірки також вважається запит, який являє собою звернення за інформацією до обізнаних осіб усередині суб'єкта господарювання або поза його межами та одержання і аналіз відповіді на запит. Одним із джерел інформації при аудиті експортних операцій можуть стати

закордонні контрагенти підприємства. Наприклад, для перевірки порядку здійснення розрахунків у іноземній валюті доцільно надіслати іноземним дебіторам лист-запит із проханням підтвердити чи назвати суму заборгованості, а також підтвердити чи назвати дату її виникнення.

Порядок проведення аудиторської перевірки експортної діяльності підприємства, її мета і завдання обумовлені особливим законодавчим регулюванням цього виду діяльності, специфічним порядком оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при її здійсненні.

Нормативно-правова база, на якій здійснюється аудит експортно-імпортних операцій, включає в себе наступні правові акти (Табл.3.1):

Таблиця 3.1

Нормативно-правова база аудиту експортно-імпортних операцій

Нормативна база аудиту ЗЕД	Мета
Міжнародні стандарти аудиту [27]	Встановлюють загальні правила щодо організації і методики проведення аудиторської діяльності
Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [26]	Визначає правові засади аудиту фінансової звітності, провадження аудиторської діяльності в Україні та регулює відносини, що виникають при її провадженні.
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [11]	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.
Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [9]	Встановлює правове регулювання всіх видів ЗЕД в Україні, включаючи зовнішню торгівлю, економічне, науково-технічне співробітництво.

Закон України «Про валюту і валютні операції» [28]	Визначає правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановлює відповідальність за порушення ними валютного законодавства.
--	--

Джерело: сформовано самостійно

- Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 № 2473-VIII [33];
- Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року № 19065-IV [34];
- Положення по інвентаризації активів в зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 р. №879 [57]
- Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Мінфіну України від 30 листопада 1999р. № 291[58];
- Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів (Постанова Правління НБУ від 18.11.2003 р. № 492) [38];
- Про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України (Постанова Правління НБУ від 27.05.2008 р. № 148) [39];
- Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку [59];
- Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [60];
- План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Мінфіну від 30 вересня 1999р. №291 [61];

- Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства України від 24 травня 1999р. № 88 [62];
- Міжнародні правила ІНКОТЕРМС [44].

Здійснення розрахунків, як правило, в іноземній валюті, що в окремих випадках потребує відображення курсових різниць; значний інтервал часу між укладенням контрактів та постачанням продукції, між виплатою авансу та остаточним розрахунком за зовнішньоекономічними договорами; особливі умови податкового законодавства в оподаткуванні експортних операцій – це низка особливостей, яку необхідно враховувати і яка впливає на процес проведення аудиту експортної діяльності, як одну із сфер аудиту зовнішньоекономічної діяльності.

3.2 Методика аудиту експортних та імпорتنих операцій

Аудит зовнішньоекономічної діяльності підприємства включає кілька етапів, які дозволяють систематично та комплексно оцінити всі аспекти міжнародної торгівлі та експортно-імпорتنих операцій. Ось основні етапи аудиту (Табл.3.2):

Таблиця 3.2

Етапи аудиторської перевірки зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Етап	Порядок дій
Підготовчий етап	<p>Визначення обсягу та спрямування аудиту, а також складання плану аудиту.</p> <p>Оцінка ризиків та визначення ділянок, які потребують особливої уваги.</p> <p>Підготовка аудиторів та розробка документації, необхідної для аудиту.</p>

Оцінка внутрішнього контролю	<p>Аналіз систем та процедур внутрішнього контролю, спрямованих на забезпечення ефективності та надійності зовнішньоекономічної діяльності.</p> <p>Виявлення можливих недоліків та ризиків в існуючих контрольних процедурах.</p>
Аналіз документації	<p>Перевірка договорів, накладних, рахунків-фактур, митних декларацій та інших документів, що стосуються міжнародної торгівлі.</p> <p>Визначення правильності та відповідності документів вимогам законодавства.</p>
Аналіз фінансової звітності	<p>Перевірка правильності та точності відображення експортних та імпорتنих операцій у фінансовій звітності.</p> <p>Виявлення можливих недоліків та рекомендацій для їх виправлення.</p>
Оцінка ризиків та виявлення недоліків	<p>Виявлення та аналіз можливих ризиків, пов'язаних з експортно-імпортними операціями.</p> <p>Визначення недоліків та розробка рекомендацій щодо їх виправлення.</p>
Підготовка аудиторського звіту	<p>Складання документа з результатами аудиту, включаючи виявлені недоліки, рекомендації та оцінку ризиків.</p> <p>Надання рекомендацій щодо вдосконалення процесів зовнішньоекономічної діяльності.</p>
Заключний етап	<p>Обговорення результатів аудиту з керівництвом підприємства та надання можливих шляхів вирішення виявлених питань.</p> <p>Завершення аудиторських робіт та підготовка заключного звіту.</p>

Джерело: сформовано самостійно

Ці етапи допомагають провести об'єктивний аналіз всіх аспектів зовнішньоекономічної діяльності підприємства та надати рекомендації для покращення її ефективності та надійності.

Процес планування аудиту передбачає створення двох документів: загального плану аудиту та програми проведення аудиту. План аудиту містить основні завдання, терміни проведення, виконавців процедури. Пропонуємо план аудиту експортних операцій ПП «Інтер Інструмент» (табл.3.1):

Таблиця 3.3

**План аудиту зовнішньоекономічної діяльності ПП «Інтер Інструмент»
за період 01.01.2023 р. - 01.09.2023 р.
у термін з 01.09.2023 р. по 30.09.2023 р.**

№ з/п	Завдання	Термін проведення	Виконавець	Примітки
1	Знайомство з організацією та аудит внутрішнього контролю	16.09.2023	Гришечко М.О	
2	Перевірка наявності, якості та реєстрації укладених угод	18.09.2023	Гришечко М.О.	
3	Аналіз документації, яка стосується оформлення експортних та імпорتنних операцій.	20.09.2023	Гришечко М.О.	
4	Перевірка достовірності та коректності відображення експортних та імпорتنних операцій у бухгалтерському обліку.	22.09.2023	Гришечко М.О.	
5	Аудит правильності розрахунку та відображення курсових різниць	24.09.2023	Гришечко М.О.	
6	Оцінка відображення експортних та імпорتنних операцій у фінансовій та статистичній звітності.	25.09.2023	Гришечко М.О.	
7	Складання аудиторського звіту та підготовка висновків щодо	29.09.2023	Гришечко М.О.	

	перевірки експортних та імпорتنих операцій підприємства.			
8	Аналіз результатів перевірки адміністративно-управлінського персоналу та схвалення робочих документів.	30.09.2023	Гришечко М.О.	

Джерело: сформовано самостійно

Програма аудиту є документом, що містить деталізований план проведення аудиторських процедур та визначає послідовність дій аудитора під час аудиту об'єкта (наприклад, підприємства, організації чи процесу). Вона включає в себе перелік завдань, областей для перевірки, методів та критеріїв аудиту, а також терміни та відповідальних осіб. Програма аудиту є важливим інструментом для ефективного та систематичного проведення аудиторських робіт, а також для забезпечення дотримання стандартів та вимог аудиту.

Програма аудиту включає в себе наступні ключові елементи (Рис.3.1).

Ця програма служить дорожньою картою для аудитора і забезпечує структурований та систематичний підхід до проведення аудиторських робіт. Вона гарантує, що аудитор дотримується встановлених процедур та стандартів, що максимізує надійність та цінність аудиторських висновків.

Мета та об'єкт аудиту	<ul style="list-style-type: none"> • Опис мети проведення аудиту та конкретного об'єкта, який підлягає аудиту.
Обсяг аудиту:	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення конкретних аспектів, які підлягають перевірці та аудиторському аналізу. Це можуть бути фінансові звіти, операційні процеси, внутрішні контрольні системи тощо.
Методи аудиту:	<ul style="list-style-type: none"> • Опис конкретних методів та технік, які будуть використані під час аудиторських перевірок. Це може включати аналіз документації, тестування внутрішніх контрольних процедур, аналітичні процедури та інше.
Стандарти аудиту	<ul style="list-style-type: none"> • Вказівка на ті стандарти та нормативи, які будуть враховані під час проведення аудиту (наприклад, міжнародні стандарти аудиту).
Розподіл завдань та відповідальності	<ul style="list-style-type: none"> • Вказівка на те, хто конкретно відповідає за виконання певних аудиторських завдань та процедур.
Графік аудиту	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення термінів проведення аудиторських робіт та складання звітів.
Моніторинг та звітність	<ul style="list-style-type: none"> • Вказівка на те, як будуть відслідковуватися прогрес та результати аудиту, а також як будуть складатися аудиторські звіти.
Аналіз ризиків	<ul style="list-style-type: none"> • Опис можливих ризиків та загроз, які можуть вплинути на результати аудиту та підходи до їх управління.
План дій в разі виявлення недоліків	<ul style="list-style-type: none"> • Вказівка на те, як будуть вирішуватися виявлені під час аудиту недоліки та які заходи будуть прийняті для їх виправлення.
Підсумковий аналіз та висновки	<ul style="list-style-type: none"> • Включення загального аналізу результатів аудиту та висновків щодо відповідності аудитованого об'єкта вимогам та стандартам.

Рис. 3.1. Програма аудиту

3.3 Удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства є важливим кроком у забезпеченні надійності та ефективності міжнародних торговельних операцій. Запропонуємо на Рис.3.2 удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності:

Рис.3.2 Удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності

Уточнимо запропоновані удосконалення.

Розширення обсягу аудиту - включення додаткових елементів аудиту, таких як перевірка правильності документального оформлення операцій, аналіз ризиків валютних коливань тощо.

Використання сучасних технологій - впровадження автоматизованих систем аналізу та контролю, що дозволяють ефективно виявляти недоліки та ризики в експортних та імпорتنих операціях.

Розробка більш деталізованих аудиторських програм - врахування специфіки зовнішньоекономічних операцій підприємства та розробка докладних аудиторських програм для кожного етапу аудиту.

Постійне навчання та підвищення кваліфікації аудиторського персоналу - забезпечення, що аудитори мають актуальні знання та навички в області міжнародної торгівлі та зовнішньоекономічної діяльності.

Впровадження міжнародних стандартів аудиту - забезпечення відповідності аудиту міжнародним стандартам, що сприяє підвищенню його об'єктивності та надійності.

Аналіз ефективності внутрішнього контролю - оцінка ефективності систем внутрішнього контролю, що забезпечують правильність та надійність зовнішньоекономічних операцій.

Постійний моніторинг змін у законодавстві - врахування та аналіз змін у правовому регулюванні міжнародної торгівлі для забезпечення дотримання всіх вимог та норм.

Партнерство з експертами у галузі міжнародної торгівлі - співпраця з фахівцями та консультантами, що мають глибокі знання у цій області.

Загалом, удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства допомагає забезпечити точність, надійність та відповідність усіх операцій міжнародної торгівлі вимогам законодавства та стандартам.

Висновки до розділу 3

Дослідження організації та методики аудиту експортних та імпорتنих операцій підприємства дозволило зробити наступні висновки:

1. Мета аудиту експортних та імпорتنих операцій полягає в глибокому аналізі та оцінці ефективності та надійності процесів, що пов'язані з міжнародною торгівлею. Аудит спрямований на перевірку того, чи дотримується підприємство всіх вимог, що стосуються експортних та імпорتنих операцій. Це включає в себе вивчення митних, податкових, валютних та інших правил, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність.

2. Аудит визначає потенційні ризики, пов'язані з експортними та імпортними операціями, і аналізує ефективність систем контролю, спрямованих на їхнє управління та мінімізацію. Аудит оцінює ефективність внутрішніх процесів, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності, включаючи управління запасами, логістику, митницю та інші аспекти.

3. Аудит визначає, чи правильно та точно відображаються експортні та імпорتنі операції в фінансовій звітності, у тому числі в бухгалтерських та податкових документах. Аудит оцінює правильність проведення валютних операцій та аналізує можливі ризики, пов'язані з валютними коливаннями.

4. Удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства є важливим кроком у забезпеченні надійності та ефективності міжнародних торговельних операцій. Удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства допомагає забезпечити точність, надійність та відповідність усіх операцій міжнародної торгівлі вимогам законодавства та стандартам.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних та практичних основ організації та методики обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства дозволило зробити наступні висновки:

1. Підприємство «Інтер Інструмент» є експортером до країн Євросоюзу та Азії продукції металевої промисловості, деталей, вузлів, комплектуючих, металевих механізмів та інструментів різного профілю. Підприємство самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність згідно із законами України, здійснює ділові контакти з іноземними організаціями, установами та підприємствами з питань, що входять до комерційних інтересів підприємства. Метою діяльності підприємства є насичення ринку товарами та послугами, формування ринкової інфраструктури, виробництво та продаж високоякісних товарів та послуг і отримання на цій підставі прибутку.

2. Фінансовий аналіз за 2020 – 2022 роки показав збільшення доходів чистого прибутку та активів підприємства. Збільшення доходів підприємства свідчить про його успішність та здатність генерувати більше прибутку в порівнянні з попереднім періодом. Також, збільшення доходів свідчить про успішність стратегії по входженню на нові ринки, розширенню географії або впровадженню нових продуктів чи послуг. Збільшення чистого прибутку свідчить про фінансовий успіх та ефективність управління підприємством. Це важливий індикатор фінансової стабільності та прибутковості компанії. Збільшення активів є сигналом росту та розвитку підприємства, його конкурентоспроможності та стійкості.

3. Зроблений SWOT-аналіз дозволяє підприємству зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, а також виявити можливості для розвитку та загрози, які можуть вплинути на його діяльність. Важливо врахувати ці аспекти при розробці стратегій розвитку та управлінні ризиками.

4. Зовнішньоекономічна діяльність – це розвиток економічних відносин між країнами, що здійснюють зовнішню торгівлю, міграцію капіталу і робочої сили, міжнародні науково-технічні та виробничі зв'язки, охорону

навколишнього середовища тощо. Форми міжнародних економічних відносин сприяють глибокій інтеграції країн у світову економіку та взаємодії між ними.

5. Вільні економічні зони - це спеціально визначені території, де застосовуються специфічні економічні та правові режими, спрямовані на привертання інвестицій та розвиток економічної активності. Вони створюються з метою стимулювання економічного зростання та розвитку конкретної галузі або регіону.

6. Базис постачання товарів належить до істотних умов ЗЕД-контракту. В одному з розділів контракту обов'язково зазначаються: вид транспорту, базисні умови постачання згідно з Правилами, а також конкретний строк постачання товарів. Актуальною редакцією Правил є ІНКОТЕРМС-2020 (дата набуття чинності - 1 січня 2020 року). Правила розподіляють між сторонами контракту.

7. Згідно з П(С)БО 9 імпортовані придбані (отримані) запаси прибуткують на баланс за первісною вартістю. Складові первісної вартості куплених імпортованих запасів названі в П(С)БО 9 «Запаси» та Методичних рекомендацій з обліку запасів. Всі витрати, які входять до первісної вартості слід підтвердити первинними документами, оскільки саме первинні документи є підставою для відображення в бухгалтерському та фінансовому звіті господарських операцій.

8. Експорт - це остаточне вивезення товару, тобто митний режим, за яким українські товари випускаються у вільний обіг за межами митної території України без зобов'язань щодо їхнього зворотного ввезення. При цьому вони фізично уже можуть бути вивезені за межі митної території, але перебувати ще під митним контролем. Для початку експорту товарів необхідно пройти акредитацію на митниці та отримати там обліковий номер, робиться це на основі заяви 1-ЗЕД. Експорт товарів у залежності від обставин і умов ЗЕД-контракту може супроводжуватися первинними документами. Однак головним серед первинних документів, який спричиняє податкові наслідки - вантажна митна декларація (ВМД), (літерний код ЕК) охоплює митні режими вивезення, а саме: експорт, реекспорт, тимчасове вивезення, митний склад.

9. Щодо валютного контролю експортних операцій, то на 2023 рік ситуація така, що 90 к. днів – на період воєнного стану граничний строк розрахунків за ЗЕД-контрактом (даний строк діє з 05.04.2022). Це термін часу впродовж якого має відбутися закриття ЗЕД-контракту.

10. Мета аудиту експортних та імпорتنих операцій полягає в глибокому аналізі та оцінці ефективності та надійності процесів, що пов'язані з міжнародною торгівлею. Аудит спрямований на перевірку того, чи дотримується підприємство всіх вимог, що стосуються експортних та імпорتنих операцій. Це включає в себе вивчення митних, податкових, валютних та інших правил, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність.

11. Аудит визначає потенційні ризики, пов'язані з експортними та імпортними операціями, і аналізує ефективність систем контролю, спрямованих на їхнє управління та мінімізацію. Аудит оцінює ефективність внутрішніх процесів, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності, включаючи управління запасами, логістику, митницю та інші аспекти.

12. Аудит визначає, чи правильно та точно відображаються експортні та імпорتنі операції в фінансовій звітності, у тому числі в бухгалтерських та податкових документах. Аудит оцінює правильність проведення валютних операцій та аналізує можливі ризики, пов'язані з валютними коливаннями.

13. Удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства є важливим кроком у забезпеченні надійності та ефективності міжнародних торговельних операцій. Удосконалення аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства допомагає забезпечити точність, надійність та відповідність усіх операцій міжнародної торгівлі вимогам законодавства та стандартам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Оляднічук, Н. В., Підлубна, О.Д. Облік експортно-імпортних операцій. *Облік і фінанси*, 2017, 1: 48-56.
2. Владичин, М.Б., Струк, Н.С. Організація обліку зовнішньоекономічної діяльності торговельних підприємств: стан і перспективи покращення. *Бізнес Інформ*, 2015, 7: 35-41.
3. Вінічук М. Облік валютних операцій у контексті зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Схід*, 2016, 6: 16-19.
4. Гордєєва-Герасимова, Л. Ю. Напрями удосконалення обліку зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *ВІСНИК*, 2019, 1187.
5. Шутка, С. Є.; Колінько, Н. І. Основні аспекти обліку експортних операцій суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2016, 26.2: 253-260.
6. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 10.10.2023)
7. Господарський кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15> (дата звернення: 10.10.2023)
8. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 10.10.2023)
9. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/959-12> (дата звернення: 11.10.2023)
10. Перелік СЕЗ та ТПР. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=65af61ae-d9d8-48fc-b1f0-a8ee8094994b&title=PerelikSezTaTpr> (дата звернення: 11.10.2023)
11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» /

Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 12.10.2023)

12. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ; Мінфін України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13> (дата звернення: 12.10.2023)

13. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0751-99> (дата звернення: 12.10.2023)

14. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : Наказ; Мінфін України від 10.01.2007 № 2 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0002201-07> (дата звернення: 12.10.2023)

15. ІНКОТЕРМС-2020. URL: <https://balance.ua/news/post/pravila-inkoterms-tablica-podskazka> (дата звернення: 12.10.2023)

16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Мінфін України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99> (дата звернення: 12.10.2023)

17. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : Наказ; Мінфін України від 10.01.2007 № 2 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0002201-07> (дата звернення: 12.10.2023)

18. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" : Наказ; Мінфін України від 10.08.2000 № 193 // База даних «Законодавство України» / Верховна

Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0515-00> (дата звернення: 12.10.2023)

19. Про Митний тариф України : Закон України; Тариф від 19.10.2022 № 2697-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2697-20> (дата звернення: 12.10.2023)

20. Митний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17> (дата звернення: 12.10.2023)

21. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 12.10.2023)

22. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 29.11.1999 № 290 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0860-99> (дата звернення: 16.10.2023)

23. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану : Постанова Національного банку України від 24.02.2022 № 18 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0018500-22> (дата звернення: 16.10.2023)

24. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/361-20> (дата звернення: 16.10.2023)

25. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України : Постанова Національного банку України від 06.02.2019 № 35 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0035500-19> (дата звернення: 16.10.2023)

26. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» /

Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19> (дата звернення: 16.10.2023)

27. Міжнародні стандарти аудиту. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit> (дата звернення: 16.10.2023)

28. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2473-19> (дата звернення: 16.10.2023)

Відгук

на кваліфікаційну роботу магістра групи 071м-22-1 Гришечко Марини Олегівни: «Організація та методика обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства (на прикладі ПП «Інтер Інструмент»)»

Тема дипломної роботи затверджена наказом ректора НТУ«ДП».

Мета дипломної роботи – обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Тема «Організація та методика обліку і аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства» є надзвичайно актуальною у сучасних умовах економічної глобалізації та міжнародної взаємодії. Зі зростанням глобалізації, підприємства все частіше вступають у відносини з іноземними партнерами. Це вимагає належного обліку та аудиту, оскільки міжнародні операції можуть бути складнішими і мають свої специфічні особливості.

Тема дипломної роботи безпосередньо пов'язана з об'єктом дослідження спеціаліста фаху – обліком і аудитом діяльності підприємства.

Задачі дипломної роботи (розробка заходів щодо удосконалення управління контрольно-обліковими процесами підприємства) віднесені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця до складу евристичних, вирішення яких ґрунтується на знаково-розумових уміннях фахівця.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку ні підприємстві.

Реальність дипломної роботи підтверджена відгуком керівника дипломної роботи від установи, у якому зазначена можливість впровадження запропонованих заходів у роботі установи.

Пояснювальна записка має незначні відхилення від вимог стандартів ЄСКД.

Дипломна робота виконана самостійно з дотриманням термінів, вказаних у календарному плані.

Дипломна робота в цілому заслуговує оцінки «_____», а студентка
1 Гришечко Марина Олегівна – на присвоєння кваліфікації

Керівник дипломної роботи
д.е.н., проф. каф.
МВА

О.В.Усатенко